

PROTOCOL DYSLEXIE

ik ben niet bom
ik heb talent

Inhoud

Inleiding	3
Wat is dyslexie?	3
Visie	3
Begeleiding	3
Dyslexiebeleid.....	3
De mogelijkheden binnen school	4
Remediëren	4
Compenseren	4
Stimuleren	4
Dispenseren.....	4
Dyslexiecoach	4
Signalen van dyslexie en doorverwijzen.....	5
Eindexamen	5
Wet gelijke behandeling.....	5
Organisatie	5
De ondersteuningscoördinator	5
De dyslexiecoach	6
De vakdocent.....	6
De mentor	6
De leerling	6
De ouders	6
Compensatie per taalvak.....	7
Nederlands	7
Engels	7
Duits.....	7

Inleiding

Wat is dyslexie?

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau.

Dyslexie is niet te verhelpen, het is veel meer dan alleen het omdraaien van letters. Dyslectische leerlingen kunnen problemen hebben met:

- woordherkenning (technisch lezen)
- het onthouden van woordbeelden (spelling)
- het onthouden van losse gegevens (jaartallen, rijtjes, woordjes, muzieknoden, topografische namen, formules)
- twee dingen tegelijk doen, b.v. schrijven en luisteren
- mondeling formuleren
- de uitspraak in vreemde talen (ze proberen door een fonetische uitspraak de spelling te onthouden)
- het herkennen van verschillen tussen de klanken in de woorden
- concentratie: ze kunnen zich niet afsluiten van zaken die niet belangrijk zijn, ze merken veel (storingen) in de omgeving op

Het dyslexiebeleid richt zich op twee doelgroepen: de leerling die in het bezit is van een officiële dyslexieverklaring afgegeven door een GZ-psycholoog en de leerling bij wie een vermoeden bestaat van dyslexie.

Visie

Alle leerlingen die het Triviumcollege bezoeken hebben een dusdanige geletterdheid dat ze hun vervolgopleiding (met gebruik van de toegestane extra faciliteiten) succesvol kunnen afronden. Op een enkele leerling na, moet elke leerling bij vertrek het eindniveau technisch-lezen als beheersingsniveau hebben. Tot slot weet de dyslectische leerling zijn zwakke kanten te verbeteren door zijn sterke kanten in te zetten.

Begeleiding

Dyslexiebeleid

Binnen het VMBO Trivium College hanteren wij het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs. De doelen van het dyslexiebeleid zijn:

- Leerlingen met dyslexie leren zo zelfstandig mogelijk om te gaan met hun dyslexie;
- Leerlingen met dyslexie leren verantwoordelijkheid voor zichzelf te nemen in het kader van zijn dyslexie;
- Leerlingen met dyslexie volgen de opleiding waartoe ze op basis van hun cognitieve vaardigheden in staat zijn;
- Leerlingen met dyslexie vergroten hun functionele lees-en schrijfvaardigheid, indien nodig met hulpmiddelen en/of begeleiding;
- Leerlingen met dyslexie vergroten hun zelfvertrouwen.

De ondersteuning gaat uit van de talenten van de dyslectische leerling en kijkt naar wat werkt voor hem of haar.

De dyslectische leerling heeft daarnaast ondersteuning nodig daar waar de gevolgen van dyslexie belemmerend werken: bij het volgen van lessen, tijdens toetsen en bij het maken van huiswerk. Docenten begeleiden leerlingen zoveel mogelijk binnen de lessen, er is een goede afstemming tussen docenten en het ondersteuningsteam en tussen de driehoek leerling, ouders en school.

Bij deze begeleiding staat de leerling centraal en wordt er een aantal kritische vragen beantwoord:

- Wat heeft deze leerling nodig;
- Heeft de leerling voldoende aan begeleiding binnen de klas en begrip van de omgeving;
- Heeft de leerling individuele ondersteuning of extra hulpmiddelen nodig?

De mogelijkheden binnen school

1. Remediëren
2. Compenseren
3. Stimuleren
4. Dispenseren

Remediëren

Er wordt doelgericht gewerkt aan de verdere leesontwikkeling. Indien nodig kan de mentor een persoonlijk plan opstellen waarin persoonlijke tussendoelen van de leerling, evaluatiemomenten en einddoelen worden beschreven. De RT'er en leerling werken aan deze doelen.

Compenseren

De dyslexiecoach bekijkt de dyslexieverklaring van de leerling en bepaalt dan samen met leerling, ouders en mentor van welke faciliteiten de leerling gebruik wil en mag maken. De mentor houdt in de gaten of de faciliteiten juist worden ingezet en gehanteerd door leerling en vakdocenten.

Stimuleren

Dyslexie gaat niet over. Vaak moet een dyslectische leerling harder werken dan een leerling zonder dyslexie. De vakdocenten en de dyslexiecoach hebben de taak om de leerlingen extra te helpen door het geven van tips en het uitstralen van begrip. Daarbij is het van belang om eventuele werkhoudingsproblemen te signaleren en bespreekbaar te maken met leerling, ouders, mentor en dyslexiecoach.

Dispenseren

Dispenseren houdt in dat er vrijstelling aan dyslectische leerlingen kan worden gegeven. Binnen het vmbo zijn deze maatregelen minimaal. ([Uitvoeringsbeleid WVO 2020](#))

Dyslexiecoach

Leerlingen die in het bezit zijn van een dyslexieverklaring worden door de dyslexiecoach uitgenodigd om één keer per week in groepsverband te werken aan het vergroten van de zelfstandigheid, het zelfvertrouwen en tips en trucs. Daarbij is de methode *Dyslexie de Baas* (Poleij, C., & Stikkelbroek, Y. (2009). *Dyslexie de baas*. Bohn Stafleu van Loghum.) Leerlingen hebben gedurende hun gehele schoolcarrière recht op begeleiding.

Signalen van dyslexie en doorverwijzen

Als er vermoedens zijn van dyslexie, meldt de mentor dit bij het ondersteuningsteam. De dyslexiecoach doet een dossieronderzoek en kijkt naar gegevens basisonderwijs (CITO leerlingvolgsysteem, CITO eindtoets percentielscores, remediëring, handelingsplannen, indicaties voor hardnekkigheid). Daarnaast zal de dyslexiecoach testen afnemen om de hardnekkigheid aan te tonen. Op basis van die uitkomsten zal de dyslexiecoach, in overleg met de orthopedagoog, een advies uitbrengen over een eventueel officieel onderzoek. Leerlingen binnen het voortgezet onderwijs krijgen deze officiële test niet vergoed.

Gedurende het jaar wordt de Diataaltoets bij leerlingen afgenomen. Leerlingen die uitvallen op leesvaardigheid worden besproken door mentor en dyslexiecoach. Dan wordt bepaald of bovenstaande route van toepassing is op de leerling.

Eindexamen

Tijdens het eindexamen heeft een leerling met dyslexie recht op:

1. Extra tijd (30 min. per examen).
2. Gebruik van een tekstverwerker met spellingcorrector.
3. Voorgelezen examens.

De school bepaalt welk technisch hulpmiddel hiervoor gebruikt wordt. Spelling wordt in het examen Nederlands beoordeeld. Alle dyslectische leerlingen hebben daarom het recht om het examen Nederlands te typen met de spellingcorrector. Verder mogen examenleerlingen examens voorgelezen krijgen wanneer ze daarvoor voorafgaand aan het examen geoefend hebben. Faciliteiten moeten tijdig worden doorgegeven aan DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs).

Wet gelijke behandeling

Met ingang van 1 augustus 2009 is de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte ook van toepassing op het basis- en het voortgezet onderwijs. Op basis van deze wet (artikel 5b, in samenhang met artikel 1) is het verboden om onderscheid te maken bij het verlenen van toegang tot onderwijs, bij het aanbieden van onderwijs, bij het afnemen van toetsen en bij het afsluiten van onderwijs. 'Verbod op onderscheid' betekent dat scholen verplicht zijn tot doeltreffende aanpassing als (de ouders van) een leerling met een beperking hierom (vragen) vraagt. Dit kan bijvoorbeeld gaan om het toestaan van een voorleesprogramma in de les en tijdens de examens. Wel moet het gaan om een redelijke aanpassing die niet te belastend is (artikel 2). Een leerling (of zijn ouders) kan (kunnen) bijvoorbeeld niet van de school eisen bepaalde voorleessoftware toe te staan of aan te schaffen, terwijl de school beschikt over een goedkoper alternatief met dezelfde ondersteuningsmogelijkheden. Als een school niet consequent of helder is wat betreft het gebruik van een doeltreffende aanpassing, kan dit leiden tot verboden onderscheid op grond van handicap of chronische ziekte.

Organisatie

De ondersteuningscoördinator:

- evalueert het dyslexiebeleid en de uitvoering daarvan in samenspraak met de dyslexiecoach;
- werkt samen met de dyslexiecoach en zorgt voor regelmatig overleg.

De dyslexiecoach :

- zorgt er in samenspraak met de administratie voor dat de lijst voortdurend wordt bijgewerkt in geval er nieuwe leerlingen met dyslexie bijkomen of van school gaan;
- bespreekt de resultaten met de GZ-psycholoog en houdt mentor op de hoogte;
- behartigt de belangen van de dyslectische leerling;
- ziet er samen met de leerling op toe dat de leerling met dyslexie de compenserende en dispenserende maatregelen krijgt die hem toekomen;
- is aanspreekpunt voor docenten, mentor en leerlingen m.b.t. dyslexie;
- maakt gespreksverslagen en legt aanbevelingen en faciliteiten die gelden voor de leerling vast in Magister;
- alle veranderingen en nieuwe afspraken worden vastgelegd in Magister;
- informeert de leerlingen met dyslexie over de compenserende/dispenserende maatregelen tijdens het examen;
- begeleidt voor het vaststellen van het hardnekkigheidscriterium gedurende 10 weken die leerlingen bij wie een vermoeden is van dyslexie;
- begeleidt de leerlingen met een dyslexieverklaring;
- inventariseert en bestelt (digitaal) materiaal.

De vakdocent

- weet welke leerlingen dyslectisch zijn en kent de voor zijn vak geldende afspraken m.b.t. dyslexie;
- houdt rekening met afspraken die gemaakt zijn met de leerling met dyslexie en met datgene waar hij tegenaan kan lopen (dyslexiepas/kaart);
- geeft indien nodig hulp in de les;
- bespreekt toetsen met de leerling;
- overlegt met de mentor wanneer hij vindt dat extra hulp niet heeft geleid tot het gewenste resultaat;
- geeft toetsen minimaal 1 week vooraf op.

De mentor

- weet welke leerlingen er in zijn klas dyslectisch zijn en van welke faciliteiten zij gebruikmaken;
- is het eerste aanspreekpunt voor de leerling, de ouders en de vakdocent;
- kan de leerling indien nodig inbrengen bij de remedial teacher.

De leerling

- zet zich maximaal in om te leren en te lezen;
- oefent regelmatig met spelling, kort en vaak om spellingregels eigen te maken;
- is zelf verantwoordelijk voor correcte aantekeningen;
- vermeldt op de toets en ingeleverd werk dat hij dyslectisch is d.m.v. de letter 'D';
- overlegt met de dyslexiecoach als hij vindt dat de begeleiding niet goed verloopt. Als dit niet tot het gewenste resultaat leidt brengt hij de mentor hiervan op de hoogte;
- Neemt initiatief wanneer faciliteiten niet voldoen.

De ouders

Van ouders wordt verwacht:

- dat zij hun kind blijven aanmoedigen en ondersteunen;
- dat zij hun kind stimuleren regelmatig te lezen en te oefenen met spelling;
- dat zij luisteren naar de signalen van hun kind en die bespreken met de mentor.

Compensatie per taalvak

Nederlands:

1. Bij schrijfp opdrachten wordt bij alle leerlingen (dyslect of niet) eenzelfde maximum voor taalfoutenaftrek gehanteerd.
2. Bij de overige toetsen, boekverslagen en werkstukken wordt bij alle leerlingen (dyslect of niet) maximaal 1 punt voor 10 taalfouten afgetrokken.
3. Fouten m.b.t. letterverdraaiingen in vaste lettercombinaties (duer) worden niet fout gerekend.
4. Fouten m.b.t. (mede)klinkerverdubbeling worden niet meegerekend (kopen, verekt).
5. Fouten m.b.t. leerbare regels worden wel meegerekend: bij werkwoordspelling gaat het dus bijvoorbeeld om de goede uitgang: -d, -t, -te(n), -tte(n), de(n) en -dde(n). 'Hij heeft zijn spier verekt' (i.p.v. verrekt) wordt niet fout gerekend (zie regel 4).
6. Bij Nederlands dictee wordt de foutieve spelling in dictee-woorden bij alle leerlingen (dyslect of niet) fout gerekend.
7. Binnen het jaarprogramma is spelling een onderdeel van het vak Nederlands, dus een dyslectische leerling kan dit onderdeel compenseren met andere onderdelen.

Engels:

1. Als een woord fonetisch wordt geschreven/getypt, wordt dit goed gerekend.
2. Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt, wordt dit fout gerekend.
3. Wij beoordelen de schrijfp opdrachten door middel van beoordelingsmatrixen waarbij gekeken wordt naar een combinatie van stijl, inhoud en taal. Daarbij hanteren we geen apart systeem van puntenaftrek m.b.t. spelfouten. Over het algemeen worden schrijfp opdrachten op een computer uitgevoerd waardoor alle leerlingen de beschikking hebben over spelling- en grammaticaconrole.

Duits

1. Als een woord fonetisch wordt geschreven, wordt dit goed gerekend. Dit met uitzondering van grammaticale fouten.
2. Als een Umlaut in de grammatica is behandeld en foutief wordt toegepast geldt dat als een hele fout (bijv. er fährt, dan is fahrt of fehrt etc. fout)
3. Fouten m.b.t. letterverdraaiingen in vaste lettercombinaties (Truam) worden niet fout gerekend.
4. Fouten m.b.t. (mede)klinkerverdubbeling worden niet meegerekend. Bijv. Monaat of Monnat wordt niet fout gerekend. 5. Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt, gelden de bovenstaande regels niet.

Bij schoolexamens en eindexamens is het gebruik van een woordenboek met grammaticaoverzicht toegestaan.